

Saksframlegg

ORIENTERING OM TRONDHEIM FOLKEBIBLIOTEK - STATUS KNYTTET TIL

OPPFØLGING AV NY STORTINGSMELDING

Arkivsaksnr.: 10/5742

::: Sett inn innstillingen under denne linja

Forslag til vedtak:

Formannskapet tar sak om Trondheim folkebibliotek- status knyttet til oppfølging av ny stortingsmelding til orientering.

::: Sett inn innstillingen over denne linja

... Sett inn saksutredningen under denne linja

Saksutredning:

1. Bakgrunn

Rådmannen orienterte i budsjett 2010 om at det ville bli framlagt politisk sak om endring av dagens filialer til bydelsbibliotek. Stortinget vedtok i 2009 *Stortingsmelding 23, Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid*. Stortingsmeldingen gir signaler om utvikling av framtidens bibliotek.

Rådmannen har derfor i denne saken valgt å gi en statusbeskrivelse av hele bibliotekdriften knyttet til den nye stortingsmeldingen.

2. Om Stortingsmelding 23 Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid.

Hovedformålet med meldingen er å utvikle robuste og omstillingsdyktige bibliotek som kan tilby innbyggerne bedre bibliotektenester ved og:

- Sikre kunnskap og informasjon til alle
- Medvirke til leselyst og lesekompetanse
- Være møtested og sosial arena for ulike grupper

Bibliotekenes samfunnsoppdrag bygger på tanken om sosial utjevning og tilgjengelighet for alle grupper. I den sammenheng påpeker meldingen viktigheten av å styrke og videreutvikle bibliotekene som offentlige møteplasser, både som uformell møteplass, men også som lærings- og kulturarena. Digitalisering av bibliotektenestene kan ikke erstatte bibliotekets funksjon som fysisk møteplass.

Meldingen legger til grunn at folkebiblioteket i større grad enn i dag bør kunne spille en sentral rolle for hele det lokale kulturfeltet. Det bør være lett tilgjengelig, og gjerne være integrert eller samlokalisert med andre offentlige møtesteder. Bibliotek bør derfor plasseres sentralt, helst i samme hus som andre kultur og fritidsaktiviteter, kjøpesenter eller i tilknytning til andre offentlige møteplasser der folk ferdes.

Flere konkrete statlige initiativ vektlegges i meldingen: tiltak for å styrke og utvikle kompetansen i hele biblioteksektoren, styrking av folkebibliotekene som arena for digital kompetanse, og å synliggjøre bibliotek som viser god funksjonalitet og gode partnerskap. Både bibliotekmeldingen og *Stortingsmelding 22 (1999-2000): Kjelder til kunnskap og oppleving*, påpeker at tilgang til

Trondheim kommune

informasjon og kunnskap er en forutsetning for et levende demokrati og aktiv samfunnsdeltakelse. Med den nye bibliotekmeldingen og det nasjonale leseløftet mot 2014, har folkebibliotekene fått et utvidet mandat i forhold til å utvikle befolkningens lesekompetanse

Stortingsmeldingen bygger på formålsparagrafen i Lov om folkebibliotek:

”Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet ... ved å stille bøker og annet egnet materiale gratis til disposisjon for alle ...”

Stortingsmelding 23 kan leses på: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-23-2008-2009-.html>

3. Status Trondheim folkebibliotek

Trondheim folkebibliotek består av hovedbiblioteket og fem filialer. I tillegg leverer biblioteket tjenester til Trondheim fengsel og Byåsen videregående skole. De siste årene har det vært store endringer i bibliotek tjenestene. Film, musikk og digitale medier har kommet i tillegg til bøker. Både hovedbiblioteket og filialene har utlån av alle typer medier, i tillegg til ulike arrangement utstillinger, kurs/foredrag og litterære opplevelser. I tråd med bibliotekmeldingen er biblioteket opptatt av å prioritere utvikling både innen de digitale tjenestene og det fysiske biblioteket.

Tabellen under viser Kostra-tall fra 2009 for bibliotekdrift i Stavanger, Bergen, Kristiansand og Trondheim.

Bibliotekdrift i fire byer

By	Utlån	Utlån per årsverk	Bemann- ing	Antall filialer	Ukentlige åpningstimer og antall uker med søndagsåpent
Stavanger	780 391	16 190	48,2	1 filial	49 t. + 28 uker
Bergen	1 565 090	19 133	81,8	6 filialer + 1 bokbuss	52,5 t.
Kristian- sand	471 328	15 930	33,8	1 bydelsbibliotek + 2 filialer	49 t.
Trond- heim	1 205 186	25 319	47,6	5 filialer	52 t + 24 uker

Tabellen viser at Trondheim folkebibliotek har en meget effektiv drift med flest utlån per årsverk. Trondheim ligger i det øvre sjikt når det gjelder antall besøk, i 2009 var det samlede besøket på 1 205 020.

Trondheim har, i motsetning til de bibliotekene vi sammenligner oss med, hatt en økning i utlån i perioden 2004 – 2009 fra 1 042 811 til 1 205 186

Hovedbiblioteket

Hovedbiblioteket i sentrum ble bygd i 1988. Utlånet på slutten av åttitallet var ca halvparten av det vi har i dag. Antall utlån på hovedbiblioteket gikk opp fra 645 844 i 2008 til 686 950 i 2009 og besøket gikk opp fra 773 239 til 806 184. Økt satsing på digitale tjenester og multimedier har ikke ført til at bibliotekbrukerne låner mindre bøker.

Bibliotekets filialer

De fem filialene ved Trondheim folkebibliotek står for rundt 40% av det totale utlånet og besøket, og tabellen under viser antall besøk og utlån ved filialene (2009-tall).

Filial	Lokalisering	Antall besøk	Antall utlån
Risvollan	Risvollansenteret	51 320	51 061
Moholt	Mindre kontor – og forretnings- bygg på Moholt	129 929	182 578
Heimdal	Hovdebygget	71 604	88 270
Saupstad	Saupstadsenteret	46 622	44 243
Byåsen	Byåsen videregående skole	99 361	111 982

Filialen på Saupstad flyttet inn i nye lokaler i januar 2010, og er samlokalisert med Frivilligsentralen og Boxåpner kultursenter. Byåsen flyttet inn i nye Byåsen videregående skole i 2004, og fungerer også som skolebibliotek. Fylkeskommunen betaler for en skolebibliotekarstilling på Byåsen

4. Status Trondheim folkebibliotek knyttet til *Stortingsmelding 23*

Biblioteket som møteplass

Trondheim folkebibliotek er en viktig møteplass for byens befolkning, med 1,2 millioner besøkende i 2009, dvs. 3700 besøkende hver dag. Undersøkelsen ” *Hvem er de og hvor går de? Brukeratferd i norske storbybibliotek*”, gjennomført av ABM-utvikling i 2008, viste at over halvparten av de som besøker Trondheim folkebibliotek ikke låner med seg materiale hjem, men bruker biblioteket på andre måter. De leste aviser og tidsskrifter, satt på internett, studerte, eller møtte venner. Undersøkelsen viste også at personer med minoritetsbakgrunn bruker bibliotekets tilbud i større grad enn byens befolkning generelt. Spesielt for ungdom er biblioteket ”et sted å være”. For å møte ungdommenes nye, og endrede behov etablerte Trondheim folkebibliotek i 2009 dataspillbibliotek på hovedbiblioteket og på Saupstad.

Biblioteket som kunnskapsarena

Trondheim folkebibliotek har gjennom en årrekke arrangert en rekke kurs, blant annet datakurs for ulike grupper. Biblioteket har som mål å være en arena for livslang læring, og flere av kurstilbudene vil derfor være med på å motvirke det digitale klaseskillet i samfunnet.

Biblioteket har utviklet tjenester med basis i Trondheim som kunnskapsby. Trondheim folkebibliotek har nå fått etablert et godt samarbeid med NTNU med tanke på å gjøre biblioteket til en viktig arena for populærvitenskapelige forelesninger. I 2009 ble Barneuniversitet etablert som et samarbeid mellom biblioteket og NTNU, barneuniversitetet det første av sitt slag i Norge.

Biblioteket samarbeider også med andre aktører, som kulturenheten, litteraturmiljøet, barnehager, skoler og Høgskolen i Sør – Trøndelag. Samarbeidet omhandler blant annet litterære arrangementer, foredragsrekker og forestillinger. Også ulike frivillige, i hovedsak pensjonister, bidrar tidvis til gjennomføring av bibliotekets aktiviteter.

Trondheim kommune

Biblioteket som kulturarena

Trondheim folkebibliotek har ca 350 arrangementer gjennom året, som fortellerstunder, litterære luncher og forfatterbesøk.

I 2009 ble det opprettet et samarbeid mellom Midtnorsk forfattersentrum, Trønderlag forfatterforening og Trondheim folkebibliotek om å få etablert et litteraturhus i Trondheim.

I *Strategiplan for kulturnæringer* for 2009–2016 for Trondheim kommune og Trøndelagsfylkene pekes det på betydningen av nettverk. Å skrive, å produsere og å tilby bøker i form av salg, lån eller opplevelser er en godt etablert kulturnæring. Et felles samlingspunkt vil være av avgjørende betydning i forhold til videreutvikling av det litterære miljøet i Trondheim.

Bibliotekets utfordringer

Trondheim folkebibliotek har et høyt aktivitetsnivå i forhold til budsjett og antall ansatte.

Biblioteket har de siste årene hatt et sterkt brukerfokus og en stor satsing på automatisering av tjenestene.

Til tross for dette har biblioteket store utfordringer i form av:

- Få ansatte på alle avdelinger. På filialene skaper dette særlige utfordringer da ansatte er alene på jobb ettermiddager og lørdager.
- Innføring av nye digitale medier og formidlingsformer gir økt press på mediebudsjettet.
- Begrensede lokaler skaper utfordringer mht mange ulike aktiviteter ”i samme rom” og behov for mer tidsriktig og fristende presentasjon av samlingene.
- Bibliotekets lokaler må utformes med tanke på økende bruk av digitale formidlingsformer

De ansattes kompetanse er en nødvendig forutsetning for at biblioteket skal kunne tilby tjenester i tråd med meldingenes forventninger. Det å kunne tilby brukerne profesjonell veiledning og formidling er bibliotekets viktigste oppgaver. Nye måter å formidle kunnskap og kultur på må tas i bruk og det må arbeides målrettet for å bli møtested for grupper som i dag i liten grad bruker biblioteket..

5. Utvikling av Trondheim folkebibliotek

I det følgende beskrives mulige utviklingsområder for biblioteket i tråd med Stortingsmelding 13:

Hovedbiblioteket i sentrum

Hovedbiblioteket i Midtbyen skal også i fremtiden være er det store kulturhuset, med ekspertisen, utviklingsarbeidet, bredden og dybden. Hovedbiblioteket er en viktig aktør for å få beholde et levende og attraktivt bysamfunn.

Hovedbiblioteket har behov for flere arenaer hvor formidling kan foregå, og samarbeidet om å få etablert et litteraturhus vil bidra til at flere nye formidlingsarenaer etableres.

En satsing på bibliotektilbudet i bydelene

Mens hovedbiblioteket må prøve å leve opp til alle målene i den siste bibliotekmeldinga, kan filialene i større grad forsøke å spesialisere seg og rette seg inn mot behovene sin bydel.

Filialene har kanskje ekstra utfordringer knyttet til det å være levedyktige og viktige i nærmiljøet. Å tenke

Trondheim kommune

bydelsbibliotek fremfor tradisjonell bibliotekfilial, er et ledd i å utvide og utvikle tilbudene på de fem filialene. Gode bydelsbibliotek kan gi bydelene et løft og som en del av bydelsutviklingen gi innbyggerne et bredere tilbud der de bor. Målet er at Trondheims bydelsbibliotek i framtiden kan være gode modeller for små og mellomstore bibliotek. Bibliotekene i bydelene må være der folk ferdes, ligge ved viktige kommunikasjonspunkt og møteplasser og helst samlokalisert med andre kultur og fritidsaktiviteter eller i kjøpesenter. I og med at bydelene i Trondheim er ulike, bør også dette avspeile seg i form av ulike tilbud og fyrtårn.

Saupstad bibliotek er i ferd med å utvikle seg til et synlig og aktuelt bydelsbibliotek, med nye fleksible lokaler og et større og mer utdrettet tilbud. Der satses det på tilbud som spillbibliotek, språkkafe, aktivitetsskvelder for barn i partnerskap med andre i bydelen. Det nye biblioteket på Saupstad åpnet i januar og har fra januar til juli en økning i utlån på 17%.

Budtjenesten som kjører mellom alle bibliotekavdelingene på hverdager er også et viktig bidrag til effektiv utnyttelse av bibliotekets samlinger og gir en mer likeverdig service til bibliotekbrukerne

Lokaler

På Saupstad og Byåsen er areal og lokalisering godt tilrettelagt for å kunne videreutvikle filialene til bydelsbibliotek etter overnevnte kriterier. Disse to filialene har tilgang til sambruk av undervisningsareal og møterom, ligger i nærheten av kafé og er plassert i tilknytning til andre offentlige møteplasser. De tre andre bibliotekfilialene Moholt, Risvolla og Heimdal har behov for endring av lokalene eller nye lokaler med bedre lokalisering. Biblioteket har meldt behov for nye lokalisering av filialen på Moholt til plangruppen for det nye boområdet på Brøset.

Rådmannen vil komme tilbake til en vurdering av flytting av disse filialene ved leiekontraktenes utløp.

6. Vurdering og konklusjon

Rådmannen vil arbeide for en langsiktig utvikling av bibliotektilbudet i tråd med signalene i bibliotekmeldingen. I Økonomiplan 2010-2013 er det innarbeidet en svak økning i bibliotekets driftsrammer. Utviklingen av bibliotekets aktiviteter og drift vil tilpasses vedtatte budsjetterammer.

Rådmannen i Trondheim, 25.08.2010

Morten Wolden
kommunaldirektør

Berit Skillingsaas Nygård
enhetsleder

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

... Sett inn saksutredningen over denne linja